

**DOMINICAANSE
LEKENGEMEENSCHAP
NEDERLAND**

Verkondigend leven anno nu

juni 2025

Inhoud

Voorwoord	3
1. De Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland in vogelvlucht	4
2. Lid worden van de Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland	11
3. Sint Dominicus en zijn beweging	14
4. Verder lezen	20

Contactgegevens

Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland (DLN)

- secretariaat@lekendominicanen.nl
- www.dominicanen.org

Ontmoetingen met lekendominicanen

Hoe geven lekendominicanen gestalte aan hun roeping? Hoe beleven zij hun geloof? Wat drijft en bezielt hen? Wat betekent de Dominicaanse Lekengemeenschap voor hen?

In deze brochure komen negen leden van de DLN aan het woord. Tenzij anders aangegeven zijn hun bijdragen ontleend aan het in 2020 verschenen boekje 'Miniaturen': een bundeling van columns door zusters, broeders en leken van de dominicaanse beweging in Nederland, onder redactie van Arjan Broers. Deze teksten werden eerder uitgesproken in het radioprogramma 'Zin in Weekend' van KRO/NCRV.

Van harte welkom, beste lezer(es)!

Voor u ligt een brochure over de Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland (DLN). De DLN maakt deel uit van de wereldwijde Orde van de Predikers, die naar haar stichter Sint Dominicus ook wel de Orde van de Dominicanen wordt genoemd.

Als lekendominicanen delen wij op eigen wijze in de missie van de Orde om in woord en daad het Evangelie te verkondigen: dat God in Jezus genadig naar mensen omziet. Broeder Gerard Francisco Timoner III, die sinds 2019 als magister-generaal aan het hoofd van de Orde staat, verwoordt onze roeping zó:

“Wij zijn predikers’ [zei Sint Dominicus]. Dat is niet wat we doen. Dat is wie wij zijn. Onze missie is niet wat we doen. Onze missie is wie wij zijn. Wanneer dat helder is, volgt de rest als vanzelf.”

In de volgende bladzijden informeren wij u in kort bestek achtereenvolgens over de geschiedenis, missie, activiteiten en organisatie van de DLN (hoofdstuk 1), over toetreding tot de DLN (2), over de eerste predikbroeder, de heilige Dominicus, en zijn beweging (3). Wij sluiten af met enkele leestips (4). Verspreid over deze brochure leest u persoonlijke getuigenissen van DLN-leden.

Een schat aan informatie is verder te vinden op onze website www.dominicanen.org.

U bent benieuwd naar de lekendominicanen, maar wij zijn niet minder benieuwd naar u! Wilt u naar aanleiding van deze brochure meer weten of kennismaken met de DLN? Overweegt u of het lidmaatschap wellicht iets voor u is? Aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen (secretariaat@lekendominicanen.nl). Wij gaan graag met u in gesprek.

*Jan van Hooydonk o.p.
voorzitter DLN
april 2024*

1. De Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland in vogelvlucht

Ontstaan en geschiedenis: 'partners in de missie van de Orde'

De Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland is een kwart eeuw oud, maar kent een voorgeschiedenis van ruim acht eeuwen. Sinds het ontstaan van de Orde van de Predikers, in het begin van de dertiende eeuw, maakten niet alleen kloosterlingen (broeders en zusters), maar ook niet-kloosterlingen (leken) immers deel uit van onze orde. Vanaf de stichting van de Orde door de Spaanse priester Domingo de Guzman (Sint Dominicus) gelden lekendominicanen als volwaardige verkondigers van de Blijde Boodschap. (Meer over Dominicus in hoofdstuk 3 van deze brochure).

De dominicaanse lekengemeenschappen, ook wel bekend onder de naam 'Derde Orde', legden zich de langste tijd van hun bestaan toe op de persoonlijke vroomheid van hun leden. Lekenbroeders en -zusters wijdden zich aan liturgie en gebed en aan typisch dominicaanse devoties als het rozenkransgebed. De Derde Orde in Nederland had sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) te kampen met een sterke vergrijzing en afnemende vitaliteit. Bijgevolg nam het aantal leden van de Derde Orde steeds meer af. Besloten werd om geen nieuwe leden meer aan te nemen. Intussen zijn de laatste leden van de Derde Orde-oude stijl overleden.

Tezelfdertijd ontstonden er vanaf de jaren zestig/zeventig van de vorige eeuw nieuwe verbanden, de zogeheten Regionale Dominicaanse Familiegroepen, waarbinnen broeders, zusters en leken op voet van gelijkheid met elkaar omgingen. Maar de positie van leken bleef kwetsbaar en afhankelijk van broeders en zusters, ook in die familiegroepen. Daar kwam

nog bij dat het aantal broeders en zusters sterk verminderde, hun gemiddelde leeftijd steeds hoger werd en er weinig mensen intraden als kloosterling. Dit had tot gevolg dat dominicaanse kloosters, huizen en parochies verdwenen – een ontwikkeling die zich tot op de dag van vandaag voortzet. De dominicaanse presentie en missie in ons land kwam en komt daardoor steeds meer onder druk te staan. Veel dominicaans werk werd en wordt in de praktijk door leken gedaan, maar in de jaren tachtig/negentig van de vorige eeuw was de mate van verbondenheid van deze leken met de Orde zeer verschillend en onduidelijk.

Dominicaans leven omvat de hele mens: hart, hoofd, handen en voeten.

Vanuit die situatie namen enkele dominicaans betrokken leken eind 1998 het initiatief een aantal geestverwanten bijeen te roepen om zich te bezinnen op hun engagement en keuzes binnen de Orde en te zoeken naar een structurele vorm, waarbinnen zij zich als 'partners in de missie van de Orde' steviger aan de Orde zouden kunnen verbinden.

Dat heeft ertoe geleid, dat, in samenspraak met de broeders en de zusters, in oktober 1999 negentien leken als voortzetting van de 'Derde Orde' een nieuwe lekengemeenschap stichtten: de Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland (DLN), waaraan zij zich formeel door een belofte ('professie') verbonden. Daarmee engageerden zij zich tevens met de toekomst van de dominicaanse beweging in Nederland. De DLN kent sindsdien een gestage groei. Anno 2024 telt onze gemeenschap ruim zestig leden.

Onze missie: ‘verkondigend leven’

De missie van de dominicanenorde wordt vanouds omschreven als: ‘verkondiging van het Evangelie in woord en daad tot heil van alle zielen’. Deze missie kan, meer eigentijds, ook zó worden geformuleerd: als (leken)dominicanen zijn wij geroepen om een ‘verkondigend leven’ te leiden.

Onze missie is allereerst gericht op een doorleefde verkondiging in brede zin. Daarmee is ook gezegd dat het dominicaanse leven zowel hart als hoofd en handen en voeten omvat. Het begint om zo te zeggen met het hart: een ‘verkondigend leven’ is een leven dat geleid wordt door ‘compassie’. Dominicaanse mensen zijn mensen die bewogen worden door het lijden van mensen en delen in de zoektocht van hun tijdgenoten naar zin en betekenis. Hun compassie zet hen aan tot studie en reflectie: het bezien van de werkelijkheid in het licht van het Evangelie. Dat is het aspect van het hoofd, van het intellect: het zoeken naar waarheid en echtheid. Vervolgens komt het aan op handelen: aan de waarheid die men gevonden heeft handen en voeten geven in daden die de wereld hopelijk mooier zullen maken.

In de praktijk blijken religieus bewogen mensen die zich bij ons melden, een gemeenschap te zoeken die echt voedend en stimulerend is en waarin ze spiritueel kunnen groeien. Zij hopen anderen te ontmoeten met wie ze hun engagement kunnen delen. Een parochie of werkplek geeft hun vaak niet genoeg. Ook de specifiek dominicaanse spiritualiteit spreekt hen aan.

Deze spiritualiteit heeft een democratische inslag. Wij streven ernaar een gemeenschap te zijn waarbinnen mensen ruim kunnen ademen. Er mogen hier twijfels en vragen zijn, evenals kritiek. Maar vooral het enthousiasme, de diepgang en de betrokkenheid spreken velen aan en inspireren.

KARIN BORNHIJM: Het leven geeft me wat ik nodig heb

Mijn innerlijk leven gaat wel eens ten koste van de drukte: een fulltimebaan, reizen, vrijwilligerswerk. Mijn contemplatieve leven vindt vaak in de trein plaats, met een gebedenboek of een meditatie – al val ik dan ook wel eens in slaap. Maar Dominicus deed dat ook: veel onderweg zijn én in gesprek zijn met God.

Dat godsbesef, ja, hoe moet ik dat nou zeggen... Het is een bijna lijfelijk ervaren van een aanwezigheid. Ik koppel dat aan God omdat ik er gedragenheid in ervaar. Ik voel me gedragen in mijn leven. Ik ben nooit bang, het leven geeft me wat ik nodig heb. Maar snappen doe ik het niet altijd, en ik roep ook wel eens: wat wil je nou van me!

Karin Bornhijm (1966) werkt als CIO-adviseur informatiebeleid bij de rijksoverheid, studeerde recentelijk theologie en is actief bij de Kloostertuin Rotterdam.

Kees Nypels (1946) stond jarenlang als docent voor de klas, voor leerlingen in een traject van school en werk, en is als vrijwilliger actief in de gevangenis. Hij schreef deze tekst in 2018.

KEES NYPELS: In het ziekenhuis met de rozenkrans

Toen ik in april van dit jaar in het ziekenhuis kwam vanwege een hartprobleem, bracht mijn jongste dochter een rozenkrans mee. 'Dit zal je wel willen hebben', zei ze, en inderdaad, ik was er heel blij mee. De dagen voor en na de operatie heb ik veel gebeden en speelde mijn geloof een grote rol. Waarom heb ik mijn hartstilstand in het ziekenhuis gehad? Waarom is de reanimatie zo goed gelukt? Waarom is de operatie zo goed gelukt? En zo kan ik ook vragen: waarom overkomt mij dit? Waarom moet ik voor de tweede keer geopereerd worden? Wat is de rol van God hierin? Ik heb in die dagen vaak gedacht aan een preek van Meister Eckhart, waarin hij uitlegt wat God niet is. Hij geeft aan dat ons beeld van God vaak een menselijk beeld is. Dat is begrijpelijk maar zo is het echt niet. Wij kunnen ons er geen beeld van maken. Wij zijn geschapen naar Gods beeld met een vrije wil. En dat betekent dus ook dat God niet ingrijpt, hoorde ik in een Pinksterlezing van Huub Oosterhuis. Toch is bidden heel belangrijk, hoorde ik van hem en las ik ook bij Eckhart.

Voor mij gaf het bidden in het ziekenhuis rust, het gaf mij kracht en ik werd er blij van. Bidden is niet vragen om genezing, God grijpt immers niet in. Bidden betekent voor mij: kijken in mijn binnenste. Soms – echt heel soms – ervaar ik dat God heel dicht bij mij is. Soms krijg ik een idee van wat goed voor mij is.

Inmiddels kan ik weer een paar kilometer wandelen. Ik begin dan altijd met het bidden van de rozenkrans. Ik kom dan in een sfeer van meditatie en dat doet mij goed. Ik hoef de wereld niet te redden. Als ik van betekenis ben voor de mensen die ik dagelijks ontmoet, is het goed. Zo ben ik van belang voor de wereld. Zo leef ik nog graag een tijdje door, met mijn nieuwe hartklep.

De leden van de DLN vormen een bont gezelschap: vrouwen en mannen, verschillend qua levensfase en leefvorm, mensen van uiteenlopende maatschappelijke achtergrond. Wij weten ons gezegend met vele en uiteenlopende talenten onder onze leden. Ruim een derde is theoloog, al dan niet werkzaam als pastor, geestelijk verzorger of docent; er zijn publicisten, musici, werkers in zorg en welzijn, onderwijzers, ambtenaren, vrijwilligers op allerlei diaconaal terrein, enzovoorts. Onze diversiteit vormt een opgave, maar is bovenal een bron van verrijking.

Aan onze missie om een 'verkondigend leven' te leiden geven wij vorm binnen ons eigen persoonlijke leven en werkkring, in parochies of andere kerkelijke verbanden, binnen dominicaanse projecten, in contacten met mensen dichtbij maar ook als burgers van de samenleving. Wij worden door het Evangelie bewogen om ons in het spoor van Jezus in te zetten voor gerechtigheid en vrede, voor een goed leven voor elk mens en elk schepsel, voor onze aarde. De heiligen Dominicus en Catharina van Siëna en andere voorgangers in de geschiedenis én de hedendaagse dominicaanse beweging in Nederland en wereldwijd, zijn de bijzondere inspiratie voor ons om vorm te geven aan onze roeping als predikers.

De plaats van religie en kerk zijn in Nederland onderhevig aan ingrijpende veranderingen. Maar over onze dominicaanse toekomst zijn wij vol vertrouwen. Wij weten ons gedragen door elkaar, door onze dominicaanse broeders en zusters hier en over de landsgrenzen heen. Maar bovenal leven wij als leden van een 'bedelorde' van wat komt en ons geschonken wordt: wij leven van Gods genade.

Activiteiten: 'een gemeenschap van gezonden'

De DLN is een gemeenschap van – wat wij noemen – ‘gezonden’. Dat betekent, dat we ons op de eerste plaats gezonden weten binnen de situatie waarin we leven en werken. De gemeenschap vormt daartoe de thuisbasis en de voedingsbodem. We komen landelijk samen om elkaar te ontmoeten, te informeren, te stimuleren, te inspireren, samen te leren en onszelf te vormen, te vieren en te bidden.

Landelijk zijn er jaarlijks twee retraite-etmalen en twee vormingsbijeenkomsten plus enkele feestelijke samenkomsten, waaronder de professieviering en de opening van het werkjaar. Tweemaal per jaar vindt een landelijke vergadering plaats.

Met het toenemen van het ledental ontstond de behoefte om elkaar ook in kleiner verband

te ontmoeten, in lokale verbanden. Momenteel kennen we vijf lokale verbanden in aantal variërend van pakweg tien tot twintig leden. Zij komen een aantal keren per jaar samen. Binnen deze gemeenschappen is ruimte voor ieders persoonlijke verhaal, contact en uitwisseling, verdieping, vorming en viering. Enkele kringen ontplooiën, al dan niet in samenwerking met zusters en broeders uit andere verbanden van de Orde, activiteiten binnen lokale dominicaanse projecten en geloofsgemeenschappen of starten zelf zo'n project of gemeenschap.

Lekendominicanen zijn ook actief als verkondigers op de website van de dominicaanse beweging in Nederland en België (www.dominicanen.org). Zij publiceren op deze site en elders bezinningsteksten, gebeden, preken en columns.

OPEN, VERWELKOMEND EN DIENEND HUIS VAN DOMINICUS IN UTRECHT

Huis van Dominicus ontstond toen de Utrechtse Dominicuskerk gesloten dreigde te worden. Een aantal lekendominicanen en enkele anderen ontwikkelden plannen voor een dominicaans spiritueel centrum. In 2019 kon *Huis van Dominicus* een opbouwwerker – coördinator aanstellen. Doel was van het begin af aan om te ontdekken hoe vandaag de dag een open, verwelkomende en dienende katholieke geloofsgemeenschap gestalte kan krijgen.

Het project was nauwelijks begonnen of de coronapandemie sloeg toe. Hierdoor ontstond noodgedwongen een scherpe blik voor wat onder de gegeven goed en mogelijk was. Inmiddels is *Huis van Dominicus* een levendige plek. Dagelijks worden er de

getijden gebeden en wekelijks wordt de zondagsliturgie gevierd. Er wordt liturgische scholing aangeboden aan andere geloofsgemeenschappen. In de Huiskamer van de Wijk verbinden geboren Nederlanders zich met nieuwkomers, horen zij elkaars verhalen en krijgen de nieuwkomers ondersteuning bij het leren van de Nederlandse taal. Er zijn leesgroepen, lezingen en kloostercolleges over uiteenlopende onderwerpen, maar ook concerten en tentoonstellingen. Er komen geregeld interviews online over de beweegredenen van jonge mensen om theologie te studeren en in de kerk te werken. En *Huis van Dominicus* is trekker binnen *Space for Grace*, een programma dat gericht is op het versterken van betekenisvolle en kansrijke kerkelijke initiatieven in Nederland, België en Duitsland.

Huis van Dominicus,
Palestrinastraat 1,
3533 EH Utrecht,
www.huisvandominicus.nl

ROY CLERMONS: Over leven met een moeizaam verleden

Ik werk nu zo'n tien jaar als geestelijk verzorger in de psychiatrie. Al verschillende jaren heb ik contact met een cliënt die ook al heel lang vrijwilliger is in ons team. Ik kan het moeilijk omschrijven, maar deze man raakt mij. Het is iemand met een zeer heftig verleden. Zonder er verder over uit te wijden zou je dat met recht de hel op aarde kunnen noemen. Er is veel pijn en lijden geweest in zijn leven: geweld, verslaving en psychische problemen. Tegelijkertijd heeft hij veel pijn en lijden veroorzaakt in de levens van anderen.

Hij heeft in de gevangenis God gezien en gesproken, zegt hij, en sindsdien zijn zijn leven radicaal omgegooid. Nu probeert hij een goed leven te leiden, zo goed en zo kwaad als het kan. Het is hem gelukt om zoveel mogelijk negatieve invloeden en mensen uit zijn leven te weren, maar toch heeft hij af en toe een terugval en is hij ervan overtuigd dat de hele wereld tegen hem samenzweert vanwege zijn verleden.

Tijdens de zondagsviering deelt hij regelmatig met de gemeenschap hoeveel last hij daarvan heeft. Hoeveel het hem kost om overeind te blijven en hoe belangrijk het geloof in God voor hem is.

Dit helpt hem om vol te houden, al jaren. Als vrijwilliger haalt hij mensen op van de afdeling om ze naar de zondagsviering in de kapel te brengen. Hij wil graag goed doen aan mensen, zegt hij. Daar waar hij in het verleden zoveel kwaad gedaan heeft.

De dominicaan Jean-Joseph Lataste (1832-1869, stichter van de Dominicanessen van Bethanië) zei ooit: 'God vraagt niet wat we waren. Hij wordt slechts geraakt door wat we nu zijn'. Misschien is het dat wel. Is hij voor mij de mensgeworden gestalte van deze uitspraak. En dat raakt me.

Roy Clermons (1974) was tot 2021 geestelijk verzorger in de psychiatrie, bij GGZ in Eindhoven. Nu is hij werkzaam als geestelijk verzorger bij de Archipel Zorggroep in Eindhoven.

Organisatie: 'een geordende gemeenschap'

De Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland is een 'geordende gemeenschap'. Sinds de fusie, in 2022, van de Nederlandse en Belgische provincie van de dominicanen is de DLN onderdeel van de Provincie van Sint-Thomas van Aquino in België. Binnen deze provincie vormt zij een verband met de lekengemeenschappen in Nederlands- en Franstalig België. Op bestuurlijk niveau werkt de DLN met de andere dominicaanse verbanden in Nederland - de broeders van de Provincie, de zusters monialen en zes congregaties van dominicanessen – samen in het Dominicaans Besturen Beraad.

De regels van onze Orde veronderstellen dat de leden lid zijn van de rooms-katholieke kerk. De ervaring leert evenwel dat ook niet-katholieken zich tot de DLN aangetrokken voelen. De DLN biedt hen van harte de mogelijkheid tot deelname aan het leven van de gemeenschap.

Dat wij een 'geordende gemeenschap' zijn, houdt ook in dat de organisatie van de DLN is gebaseerd op een aantal regels en afspraken. Deze regels en afspraken zijn erop gericht dat wij als zusters/broeders uitgroeien tot volwaardige verkondigers van het Evangelie én dat onze gemeenschap een gestalte is van waarachtig dominicaans leven en van de waarden die in onze traditie centraal staan.

Deze regels en afspraken zijn vastgelegd in de zogeheten 'Grondslagen' van de DLN. Deze Grondslagen omvatten vier documenten: de Regel van de Lekengemeenschappen, de Algemene Verklaringen van de Magister van de Orde (de wereldwijde overste), het Provinciaal Directorium en het Regionaal Reglement.

CORINNE VAN NISTELROOIJ: Over blote benen

Het was op die zondagochtend in de lente al behoorlijk warm. Voordat ik naar de kerk ging om voor te gaan in een viering, liep ik nog even het park in. Toen zag ik dat er een flink aantal appjes op mijn mobiel binnenkwam. Wat bleek? De jongelui van de jongerengroep van de kerk, de Kloosterbende, waren met elkaar in gesprek.

‘Ik mag van mijn moeder geen kort rokje aan naar de kerk! Dat vindt ze ongepast!’ was het eerste berichtje dat ik las. O jee, hier leek een puber zich aan het losmaken van het knellende juk van het ouderlijk gezag. Natuurlijk, het is mooi weer, dan ga je met blote benen, rokjesdag! En dan komt je moeder met commentaar. Gelukkig is er dan whatsapp. ‘Nee dat kan echt niet, in korte rok naar de kerk’, appte de volgende. ‘LOL, 😊 gewoon doen joh!’, reageerde een ander. ‘Oh My God!!’, appte een ander. ‘De kerk weer

met al die regels!’ Kortom, er ontstond een discussie. Wel een interessante discussie. Want wat is er mis met het naakt van Gods schepping? Hoe erg is een bloot been of een blote schouder in de kerk? Ja, ik weet wel, een kerk is een heilige plek, daar horen geen zinnenprikkelende beelden bij. Maar het was toch de grote theoloog Thomas van Aquino die zei: ‘De mens is een spiritueel wezen dat om spiritueel te kunnen zijn, een lichaam nodig heeft.’

Onze zintuigen helpen ons om iets van God te ervaren; door te zien, te voelen, te ruiken, te proeven en te horen. Ik keek om me heen in het park, zag het frisse groen van ontlukende knoppen aan de bomen en ik ademde het verlangen in van de warme dag die in aantocht was. De dag wilde geleefd worden. En ik dacht: toe maar meisje, beeld van zomer in aantocht, natuurlijk ben je welkom, jij die met al je frisse levendigheid God tegemoet wil treden.

Corinne van Nistelrooij (1963) is sinds 2011 pastoraal werker in de Dominicanenkerk in Zwolle.

De Regel van de Lekengemeenschappen van Sint Dominicus (Regel van Montréal)

Deze Regel vormt wereldwijd de ‘grondwet’ van de dominicaanse lekengemeenschappen. De Regel formuleert de missie van de dominicaanse leken en hun plaats binnen de Orde en beschrijft de spirituele bronnen waaruit wij kracht kunnen putten om verder te gaan in een leven waarin contemplatie en actie (‘apostolische werkzaamheid’) samengaan. De Regel beklemtoont de noodzaak van levenslange vorming en geeft globale voorschriften voor het bestuur van de lekengemeenschappen. Op basis van deze Regel leggen wij onze professie af, waarmee we beloven om te leven zoals dat hier, in onze Regel, beschreven is.

De Algemene Verklaringen van de Magister van de Orde

De Algemene Verklaringen bieden een uitleg en bindende interpretatie van de Regel.

Het Provinciaal Directorium van de Dominicaanse Lekengemeenschappen in de Provincie van Sint-Thomas van Aquino in België.

Het Provinciaal Directorium formuleert de regels die gelden voor alle lekengemeenschappen in de provincie en hun onderlinge betrekkingen.

Het Regionaal Reglement van de Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland

Het Regionaal Reglement bevat, op basis van de Regel, de Algemene Verklaringen en het Provinciaal Directorium, een uitwerking en uitbreiding van de regels en afspraken die specifiek gelden voor de Nederlandse lekendominicanen. Dit Reglement wordt vastgesteld door de leden en goedgekeurd door de provinciale overste van de broeders. Het Reglement omschrijft de doelstelling van onze gemeenschap: “De DLN stelt zich ten doel een beweging te vormen van mensen die zich binden aan de beweging van Sint Dominicus en aan haar missie om te midden van de gebeurtenissen van de eigen tijd sporen aan te wijzen van de God

van heil en bevrijding, van betrokkenheid en compassie, en die in toewijding aan deze missie zich willen inzetten voor het heil van mensen.” Het bevat onder andere voorschriften over het lidmaatschap en de rechten en plichten van leden, over de Algemene Vergadering, over de bevoegdheden en de verkiezing van het bestuur, over de taken van de verschillende commissies en over de financiën.

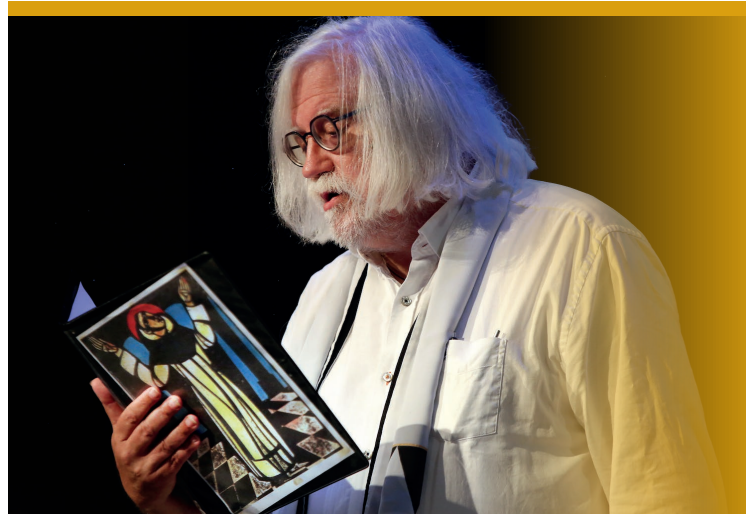
Het lidmaatschap van de DLN, zoals beschreven in het Regionaal Reglement, kent drie achtereenvolgende fasen.

De eerste fase is die van het aspirantschap waarin potentiële leden zich voorbereiden op het lidmaatschap. Zij doorlopen een twee jaar durend programma van initiële vorming. (Meer daarover in het volgende hoofdstuk). Na afronding van deze fase verzoeken zij het bestuur om toelating tot het lidmaatschap en leggen zij de tijdelijke professie af: zij beloven dan voor de komende periode van drie jaar te leven volgens de Regel van de Lekengemeenschappen van Sint Dominicus.

De tweede fase omvat de drie jaren tussen de tijdelijke en definitieve professie. In deze fase volgen de leden het driejarige programma van voortgezette initiële vorming (een etmaal en een dag per jaar). Na afloop van deze periode verzoeken zij het bestuur om de definitieve professie te mogen afleggen ‘voor heel hun leven’. Zowel de eerste als de tweede fase kennen de mogelijkheid van verlenging.

De derde fase treedt in na de definitieve professie. Men is dan definitief verbonden aan de Orde en de DLN.

Wat de financiën betreft: de leden betalen een maandelijks contributie. Het gemiddelde contributie (naar draagkracht: € 23,50, € 32,50 of € 40,-), maar financiën mogen voor niemand een reden zijn van het lidmaatschap af te zien. Voor mensen met weinig financiële draagkracht bestaat de mogelijkheid een afspraak te maken met de penningmeester over een gepaste afdracht.

ERIK BORGMAN: Wees niet bang is een godsnaam

Dankzij de traditie hebben we woorden voor wat we anders niet of moeilijk kunnen zeggen. De dominicaanse levenshouding is: wees niet bang. Dat is wat mij betreft misschien wel een godsnaam. Niet wij hoeven omhoog, maar God is altijd al bij ons, naar ons afgedaald, dichterbij dan we denken. De nadruk op de genade die ons vooruit is, dat is een echte dominicaanse trek. Binnen die genade speelt ons leven zich af, ook het falen, het tekortschieten. Ik vind dat een contrapunt in onze samenleving die voortdurend voorwaarden stelt en prestaties eist, en daarmee mensen in de tang neemt, vermorzelt zelfs. Die boodschap moet klinken. Dat de overheersende aanpak niet werkt, kan iedereen zien. Tijd om met hernieuwd elan de fundamentele waarheid te verkondigen dat wij zijn geschapen voor de ruimte en de vrijheid. Onder ons zwakke leven is er grond die ons draagt. Dit fundamentele punt heb ik dankzij de dominicaanse traditie leren zien, en daar wil ik bij blijven.

Erik Borgman (1957) neemt in 2024 afscheid als hoogleraar publieke theologie aan Tilburg University. Hij is voorzitter de programmaraad van het Huis van Dominicus in Utrecht. Deze bijdrage is ontleend aan de brochure 'Geef het door'.

2. Lid worden van de DLN

Gesprek met de voorzitter: ‘Is dit wat voor mij?’

Deze brochure biedt u in kort bestek een blik op de DLN en het leven als lekendominicaan. Misschien vraagt u zich af: ‘Is dit ook wat voor mij?’ In dat geval zal de voorzitter van de DLN graag een kennismakingsgesprek met u voeren. Tijdens dit gesprek komt aan de orde waarnaar u op zoek bent en of dat aansluit bij onze dominicaanse spiritualiteit, die op verkondiging gericht is. Vanzelfsprekend komen in dit gesprek ook uw eigen leefsituatie en levensgeschiedenis ter sprake.

In het gesprek zal verduidelijkt worden dat de DLN onderdeel uitmaakt van een wereldwijde orde binnen de rooms-katholieke kerk en krijgt u informatie over de verschillende activiteiten van de DLN, landelijk en lokaal, en de tijdsinvestering die het lidmaatschap van onze gemeenschap met zich brengt. Het is goed dat u zich afvraagt of u die tijdsinvestering wilt en kunt doen.

Wat ons betreft is toetreding tot de DLN niet het eerste doel van het kennismakingsgesprek. Het doel van het gesprek is wél dat u tot een afgewogen keuze kunt komen: is dit wat ik wil? Zal deze keuze mij gelukkig maken? Als u dat graag wilt, wordt daarna contact gelegd met de Commissie Initiële Vorming (CIV) die verantwoordelijk is voor het vormingsprogramma van aspiranten. Een of twee leden van de CIV zetten de kennismaking met u voort. Gehoord het advies van de CIV, besluit het bestuur over de toelating tot het initiële vormingsprogramma.

Het tijdpad van de initiële vorming: ‘Wanneer kan ik beginnen?’

Aanmelding voor het initiële vormingsprogramma voor aspiranten dient uiterlijk in de maand mei plaats te vinden. Het programma gaat in principe elk jaar in september van start. In geval er voor een bepaald jaar minder dan vier aanmeldingen zijn, kan het evenwel zijn dat u pas een jaar later kunt starten. Tijdens deze ‘wachperiode’ zal de CIV contact met u houden en ervoor zorgen dat u al wel aan enkele activiteiten van de DLN kunt deelnemen.

Het programma van de initiële vorming: 'Past de Orde bij mij? Pas ik bij de Orde?'

Het doel van de initiële vorming is dat de aspirant na twee jaar in staat is om een gefundeerde keuze te maken ten aanzien van de vraag of hij/zij professie wil doen binnen de DLN. Om deze keuze mogelijk te maken biedt de DLN aan u als aspirant een tweejarig vormingsprogramma aan.

Elk jaar telt vier bijeenkomsten: in het eerste jaar één etmaal aan het begin van het jaar en vervolgens drie bijeenkomsten van een dag, in het tweede jaar drie hele dagen en één etmaal aan het einde. Daarnaast wordt de aspirant geacht deel te nemen aan (enkele) landelijke bijeenkomsten in het kader van de permanente vorming, en aan bijeenkomsten van de lokale kring waar hij/zij bij gaat behoren.

De bijeenkomsten worden begeleid door de CIV. Regelmatig zullen ook andere leden van de DLN en/of een broeder of zuster uit een van de andere dominicaanse verbanden als gesprekspartner aanwezig zijn. In overleg met de deelnemers zijn aanpassingen van het programma mogelijk. De bijeenkomsten beginnen met een lied/gebed en worden afgesloten met een korte viering (voor te bereiden door de deelnemers). Aan het begin van elke bijeenkomst is er een kort rondje 'wel en wee'.

De bijeenkomsten vinden plaats op verschillende dominicaanse lokaties in het land. Enkele malen zal een bijeenkomst plaatsvinden in een dominicaans klooster. Dat biedt de mogelijkheid om op informele wijze met de daar woonachtige zusters of broeders kennis te maken. Indien mogelijk neemt men dan ook deel aan het gezamenlijke gebed.

Het vormingsprogramma gedurende het eerste jaar is primair gericht op kennismaking met de dominicaanse traditie. Per bijeenkomst staat steeds een kernelement (kernbegrippen en kernfiguren) uit de traditie centraal. Denk daarbij aan:

- 'compassie en waarheid' (Sint Dominicus)
- 'studie en bezinning: de tekenen van de tijd' (Thomas van Aquino)
- 'gebed en mystiek: leven van wat we ontvangen' (Meister Eckhart/ Catharina van Siëna)
- 'onze missie: verkondigend leven' (Timothy Radcliffe, DLN-leden).

Suzanna Varszegi (1969) is psychiater en jungiaans-analytisch therapeute en geïnteresseerd in het raakvlak tussen psychiatrie en religie.

SUZANNA VARSZEGI: Verhuizen

Onlangs ben ik verhuisd. Al weken was ik bezig om mijn spullen te sorteren en in te pakken. Ik had een strakke maar haalbare planning. Toen ik de dag voor de geplande verhuizing naar de verhuizers belde om te vragen hoe laat ze de volgende dag zouden komen, kreeg ik te horen dat ze over een uur bij me op de stoep zouden staan. Een dag te vroeg! De paniek sloeg toe. Ik was nog niet klaar met inpakken en het nieuwe huis in orde te maken.

Nu woon ik in Nederland, waar alles goed geregeld is. En nadat ik van de schrik was bekomen, bleek het geen ramp dat ik onverwacht een dag eerder moest verhuizen. Hoe anders is het voor de vele vluchtelingen die vaak op stel en sprong hun huis en haard moeten verlaten, omdat hun leven gevaar loopt of omdat ze door een natuurramp hun huis zijn kwijtgeraakt. Zij hebben geen ander onderkomen, geen inkomsten; ze weten niet waar ze uiteindelijk terecht zullen komen en veilig zijn. Ze zijn afhankelijk van de goedheid en welwillendheid van anderen om hen op te vangen.

Mozes trok met zijn volk weg uit Egypte, ze doolden veertig jaar door de woestijn, op zoek naar het beloofde land, erop vertrouwend dat God het beste met hen voor had. Vluchtelingen op Lesbos, Samos en Lampedusa kunnen niet anders dan wachten totdat zij naar een land kunnen waar ze welkom zijn, eindelijk rust hebben en niet meer bang hoeven te zijn. Aanbeland in mijn nieuwe huis realiseerde ik me hoe goed ik het hier heb en hoe fijn het is om een veilig onderkomen te hebben. Het is iets waar veel vluchtelingen alleen naar kunnen verlangen. Ik hoop dat beleidsmakers zich dit realiseren en hiernaar gaan handelen.

Van de deelnemers aan de initiële vorming wordt zelfwerkzaamheid en een actieve inbreng verwacht. Voor elke bijeenkomst is er een aantal teksten of digitale producties. Aspiranten worden geacht deze vóór de bijeenkomst gelezen/gezien te hebben. Tijdens de bijeenkomst gaan zij over deze teksten/producties met behulp van verschillende werkvormen met elkaar in gesprek. Tijdens het gesprek gaat het zowel om begrip van de tekst als om de persoonlijke verwerking/toe-eigening. Ieders bijdrage aan het gesprek is daarbij van waarde.

Het eerste jaar wordt afgesloten met een korte, schriftelijke persoonlijke evaluatie en reflectie van de aspiranten die besproken wordt met de CIV.

Het tweede jaar is hoofdzakelijk gericht op kennismaking met de eigen karakteristieken van de DLN – ook als onderdeel van de dominicaanse beweging binnen de Belgisch-Nederlandse provincie en daarbuiten – en de persoonlijke groei met het oog op een mogelijke verbintenis met de DLN. In dit verband zal aandacht worden besteed aan de Regel van de Lekengemeenschappen en aan ‘dominicaans zuster- en broederschap’ en de concretisering daarvan in de dominicaanse wijze van besluitvorming en besturen zoals die ook is verwoord in het Provinciaal Directorium en het Regionaal Reglement van de DLN..

Tijdens elke bijeenkomst zal ruim tijd worden ingeruimd voor uw eigen verhaal als aspirant, geconcentreerd op de vraag: ‘mijn verhaal een dominicaans verhaal? Past de Orde/DLN bij mij? Pas ik bij de Orde/DLN?’ Facultatief is de mogelijkheid om tijdens deze bijeenkomsten met elkaar een bijbels roepingsverhaal te lezen.

Het programma van het tweede jaar zal verder ontwikkeld worden op basis van de ervaringen in het eerste jaar. Het tweede jaar wordt afgesloten met een evaluatie van de aspirant en een brief met verzoek om toelating tot de professie. Evaluatie en brief worden besproken met de CIV.

3. Sint Dominicus en zijn beweging

De eerste predikbroeder

“Wij zijn predikers’ [zei Sint Dominicus]. Dat is niet wat we doen. Dat is wie wij zijn. Onze missie is niet wat we doen. Onze missie is wie wij zijn. Wanneer dat helder is, volgt de rest als vanzelf. Wij zijn predikers, zelfs wanneer we niet aan het preken zijn. Wij zijn predikers, zelfs als we op onze oude dag niet langer kunnen spreken. Wij zijn predikers, zelfs wanneer we geen priester zijn. We zijn predikers, zelfs wanneer we ziek zijn. We zijn predikers, zelfs wanneer we in ons eentje op onze kamer serieus onderzoek doen. We zijn predikers wanneer we de mensen helpen die het minder hebben. We zijn predikers. Dát is onze identiteit.” Met deze woorden kenschetste broeder Gerard Francisco Timoner III in 2019, bij zijn ambtsaanvaarding als magister-generaal van de Orde, de roeping van elke dominicaan: broeder, zuster of leek. Deze woorden karakteriseren ook de man van wie broeder Gerard als hoofd van de Orde de 87ste opvolger is: Sint Dominicus. Het hele leven van de eerste predikbroeder was doordrongen van de verkondiging van het Evangelie ‘tot heil van alle zielen’.

Een evenwichtig mens

Dominicus liet ons zijn orde na, maar geen noemenswaardige geschriften. Van de drie brieven die van hem bekend zijn, is een brief aan de dominicanessen in Madrid met de aansporing “vast te houden aan de aloude monastieke waarden van discipline en gestrengheid en zonder ophouden met vasten en gebed strijd te voeren tegen de duivel” het interessantst.

Daarnaast is er een boekje van zijn opvolger Jordanus van Saksen, de tweede magister-generaal van de Orde, over het ontstaan van de orde. Dominicus was, schrijft Jordanus, een zeer evenwichtig mens behalve als hij met iemand medelijden kreeg. Dan was hij geheel van de kaart. Had hij eenmaal, na lang en goed overleg, een besluit genomen, dan hield hij daaraan consequent vast. Toch was hij tegelijkertijd een gevoelsmens, overdag vrolijk, maar 's nachts tijdens zijn gebed in tranen over de wereld. Zijn attente fijngevoeligheid trok velen tot hem aan.

Broeder Gerard Francisco Timoner III is sinds 2019 de magister-generaal van de Orde: “We zijn predikers wanneer we de mensen helpen die het minder hebben. We zijn predikers. Dát is onze identiteit”

Verlangen naar de Koemanen

Domingo de Guzman werd omstreeks 1171/1172 geboren in Caleruega, een dorp in Castilië, 160 km. ten noorden van Madrid. Zijn vader behoorde, naar historici aannemen, tot de kleine landadel. Zijn ouders kozen voor hem een kerkelijke loopbaan; zijn voorbereidende wetenschappelijke vorming ontving hij aan de universiteit van Palencia. Tijdens een hongersnood verkocht hij zijn boeken: "Hij hoefde geen dode perkamenten te bestuderen terwijl mensen omkwamen van de honger." Door deze actie werd hij bekend bij de bisschop van (El Burgo de) Osma, die hem opnam in het diocesane kapittel, een groep van raadslieden ('kanunniken') die leefden volgens de kloosterregel van Sint Augustinus. Al snel werd Dominicus subprior (plaatsvervangend overste) van dit kapittel. Toen de bisschop in 1201 overleed, werd Diego, tot dan toe prior (overste) van het kapittel, diens opvolger. Tweemaal reisden bisschop Diego en Dominicus, op verzoek van de vorst van Castilië, naar Noord-Duitsland met een politieke missie. Daar hoorden zij dat de Koemanen, een Turks volk uit Zuid-Rusland, een enorme verwoesting hadden aangericht in Oost-Europa. Diego en Dominicus wilden daarop graag als missionaris naar de Koemanen gestuurd worden. Zij reisden naar Rome om hun wens aan paus Innocentius III voor te leggen, maar deze gaf geen toestemming. Het verlangen om 'heidenen' het Evangelie te brengen, liet Dominicus echter nooit meer los.

MARGOT VAN VEEN: De hond weet de weg

Mijn vader kwam geregeld bij ons langs. Om bij de kippen en konijnen te kijken, en vervolgens Tika, onze hond, mee te nemen naar het bos, een mooi stukje natuur langs de snelweg. Tot die zomer dat hij moeite kreeg om zijn weg te vinden en hij niet meer alles wist. Het vinden van woorden werd lastiger. Het woord 'snelweg' veranderde in 'Ijssel' en ons dorp kreeg ineens de naam 'Deventer', de stad waar hij als jongen naar de HBS was gegaan.

'Hoe gaat het dan met het wandelen met Tika?', vroeg ik voorzichtig, bang dat hij zou verdwalen. Maar hij zei: 'Maak je geen zorgen. Ik vertrouw op Tika. Als ik de weg niet meer weet dan zeg ik tegen haar 'Loop maar naar huis.' Ik weet dat zij de weg wel zal vinden. Tika zorgt dat ik weer thuis kom. Ik ben niet bang. Ik kom altijd wel weer thuis.'

Het ontroerde mij. Zelf heb ik vaak moeite om me over te geven, maar wat een groot vertrouwen en wat een ruimte gaf het hem. Zolang ik me kan herinneren was psalm 121 zijn houvast. Een psalm van vertrouwen, van weten dat je niet alleen bent. 'Ik sla mijn ogen op naar de bergen. Van waar komt mijn hulp? Mijn hulp komt van de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft. Hij zal je voet niet laten wankelen. Hij zal niet sluimeren, je wachter. Hij waakt over je leven. De Heer houdt de wacht over je gaan en je komen. Van nu tot in eeuwigheid.'

Na het overlijden van mijn vader is het bos langs de snelweg mij dierbaar geworden. Een plek waar hij dichtbij is, maar ook een plek waar ik kan bidden en weet: Ik kom weer thuis.

*Margot van Veen (1970)
is geestelijk verzorger bij
ouderenzorgorganisatie Viattence
(regio Wezep/ Epe/ Vaassen) en
bij het Willem Holtrop hospice in
Ermelo. Ook is zij betrokken bij
Dominicanenklooster Zwolle.*

Niet te paard, maar te voet

Op hun terugreis van Rome naar Spanje kwamen Diego en Dominicus in Toulouse in Zuid-Frankrijk. In die streek waren in die tijd de katharen actief. Zij waren aanhangers van een dualistische geloofsrichting. Volgens de katharen was Satan almachtig op aarde en leidde enkel de spirituele bezieling van de Heilige Geest tot verlossing. De menselijke zielen kwamen volgens hen van God, de lichamen van Satan. Zij misprezen dus het lichamelijke bestaan, inclusief de seksualiteit. De kerk bestreed het katharisme als ketterij. (De woorden 'ketter' en 'kathaar' hebben beide hun wortel in het Griekse woord 'katharos', dat 'zuiver' betekent). Maar omdat de katharen consequent in armoede leefden, genoten ze grote populariteit, meer dan de katholieke geestelijken van hun tijd, die veelal in weelde leefden. Daardoor liep het streven van enkele cisterciënzerabten die door de paus waren gevraagd onder de katharen te preken, op niets uit. Ze vroegen Diego en Dominicus om raad. Zij stelden voor in armoede de katharen tegemoet te treden. Zelf deden ze ook mee.

De heilige Catharina van Siena (1347-1380), lekendominicaan en kerkleraar.

Diego stuurde zijn gevolg met zijn bagage naar huis om samen met Dominicus en de cisterciënzer Raoul van Fontfroide te gaan preken zoals de apostelen deden: niet te paard, maar te voet, geen reiszak voor onderweg, geen extra kledingstuk, geen schoenen, geen staf. Toen Diego terug moest naar zijn bisdom, nam Dominicus ontslag als subprior en bleef hij actief in het gebied van Toulouse.

Enige tijd later, in 1206, kregen de predikers een 'thuisbasis' door de stichting van een vrouwenklooster in Prouille. In het nabijgelegen dorp Fanjeaux kwam wat later een broedercommunititeit.

Niet in de kerk, maar in de kroeg

Toen de predikbroeders uiteindelijk niet verder kwamen, besloot Diego aan de paus toestemming te vragen om een orde van predikers in het leven te roepen, die van andere taken zou zijn vrijgesteld.

Maar voordat het zo ver was, besloot paus Innocentius III tot een gewapende interventie in Zuid-Frankrijk, omdat de pogingen het katharisme door prediking te bestrijden door gebrek aan medewerking van de plaatselijke autoriteiten te lang gingen duren. Daarom werd er van 1209 tot 1214 een kruistocht gehouden om het gezag van de kerk te herstellen. Daarbij ging het weinig subtiel eraan toe. De rol van Dominicus hierbij is niet geheel duidelijk. Hij distantieerde zich niet van het geweld, maar meende dat hij als prediker zijn eigen opdracht en methoden had. Hij streed met argumenten, niet met wapens. Beroemd in dit verband is het verhaal dat Dominicus in Toulouse een hele nacht discussieerde met een kathaarse herbergier, en wel zo indringend en vurig, dat, toen het duister van de nacht week, het licht van het geloof in de ketter begon te dagen. Vanwege dit verhaal zeggen dominicanen wel dat hun orde niet in de kerk werd geboren, maar in de kroeg.

In 1215 werd Dominicus die bevriend was met bisschop Fulco van Toulouse door deze Fulco tot leider van een bisschoppelijke orde van predikers benoemd. Bisschop Fulco beloofde de predikers dat zij niet aan een kerkgebouw verbonden zouden zijn, zodat ze zich alleen op het prediken konden toeleggen. Daarbij zouden ze alleen die ondersteuning krijgen die het bisdom gewoonlijk aan de armen gaf. Daarnaast mochten ze bedelen om in hun levensonderhoud te voorzien.

Een gewaagd besluit

In de nazomer van 1215 begeleidde Dominicus bisschop Fulco naar het vierde concilie van Lateranen te Rome. Daar vroeg hij paus Innocentius III om de goedkeuring van zijn stichting. De paus stelde de eis dat de predikers een bestaande kloosterregel zouden aannemen. Terug in Toulouse kwamen Dominicus en zijn zestien medebroeders overeen dat dit de regel van Augustinus zou zijn, waaronder Dominicus als kanunnik in Osma had geleefd. Deze regel was bovendien zo ruim dat ze de nieuwe gemeenschap de meeste kansen tot eigen initiatieven bood.

In de late herfst van 1216 ging Dominicus terug naar Rome, waar de nieuwe paus, Honorius III, de Orde erkende. Deze uitte ook de wens dat er professoren uit Parijs naar Toulouse zouden komen om de kathaarse ketterij door gedegen studie en onderricht het hoofd te kunnen bieden.

Op 15 augustus 1217 nam Dominicus een gewaagd besluit: hij stuurde zijn nog kleine groep broeders twee aan twee de wereld in: naar Madrid, Parijs, Rome en Bologna, de toenmalige intellectuele centra. Daar konden ze zich aan de universiteiten door studie van een gedegen ondergrond voor hun prediking voorzien. Ook maakte Dominicus duidelijk dat het leven in armoede waartoe de dominicanen zich bij hun professie verplichten, ook voor de Orde als geheel geldt. Daardoor werden de predikers afhankelijk van de liefdadigheid van de gelovigen, een bedelorde.

*Suzanna Louwerse
(1969) werkte vijf jaar
bij het Leger des Heils.
Zij is nu werkzaam bij
Vastenactie als relatie-
beheerder parochies.*

SUZANNA LOUWERSE: Waar we van leven

Gisteren kreeg ik een appje op mijn werktelefoon. Dirk, die grote stevige kerel die ik al anderhalf jaar wekelijks bezoek, had zijn eerste werkdag als tuinman. Hij was eindelijk terug in het groen. Dirk had vastgezeten. Nadat hij vrij kwam kreeg hij woonruimte onder voorwaarden. Hij had niet eerder alleen gewoond. Hij leefde vier maanden zonder vloerbedekking en gordijnen. Hij verfdde zijn deuren en kozijnen, maar sliep op de bank. In die tijd moest hij zijn financiën uit handen geven. Hij had verdriet omdat hij zijn kinderen niet kon zien.

We hielpen hem als team door zijn taakstraf heen met vallen en opstaan. Hij knapte van zijn vakantiegeld zijn fiets op, die vervolgens weer werd gestolen. Hij zorgde voor de Deense dog van mensen die dat niet meer konden en moest het enorme beest na een jaar weer wegbrengen van de dierenpolitie en de woningstichting. Als Dirk tegenslag heeft ziet hij het echt even niet meer zitten. Als er iets goed gaat heeft hij een aantrekkelijke lach.

Ik ben als hulpverlener getuige van zijn vallen en opstaan. Getuige zijn is belangrijk. De vrouwen die naar Jezus' graf gingen troffen een leeg graf aan. Jezus was opgestaan. Zijn leerlingen konden hem niet geloven. 'Is het echt zo? Is Jezus onder ons? Vaak dacht ik bij tuinman Dirk: hoe houdt hij het vol? En steeds stond hij weer op. Steeds was zijn levenskracht een nieuwe weg. Is dat niet Pasen? Tussen alle tegenslag is er levenskracht. In elk duister is er steeds een sprankje licht. Dat mogen we geloven. Daar leven we van.

In 1221 woonde Dominicus het tweede generaal kapittel (= vergadering van vertegenwoordigers van alle kloosters) te Bologna bij. Daar werd hij tegen zijn zin als leider van de Orde herkozen. Hij kreeg daarbij de titel van magister. Ook werden de eerste provinciaals (regionale oversten) aangesteld. Tevens werd vastgesteld dat dispensatie (vrijstelling van bepaalde kloosterlijke verplichtingen) mogelijk was waar de studie, de prediking of het heil van de zielen in het geding was.

Nadat Dominicus zijn prediking in Noord-Italië hervat had, keerde hij naar Bologna terug. Daar stierf hij op 6 augustus 1221. Hij werd er ook begraven. In 1233 werd het lichaam van Dominicus op 24 mei overgebracht (de zogeheten translatie) naar een praalgraf in de nieuwgebouwde Dominicuskerk te Bologna. Een jaar later, in 1234, werd Dominicus door paus Gregorius IX heilig verklaard. Zijn kerkelijke feestdag is op 8 augustus.

Broeders, zusters, leken

De Orde van de Predikers – de zogeheten ‘eerste orde’ – maakte een snelle groei door. Een halve eeuw na haar stichting telde zij reeds zo’n tienduizend leden. De Orde had zich inmiddels uitgebreid over heel West-Europa tot in Polen, de Balkan en Scandinavië toe. Het aantal kloosters van monialen – de zogeheten ‘tweede orde’ van contemplatieve zusters – groeide eveneens snel. Ook ontstonden in de loop der eeuwen wereldwijd vele tientallen zustercongregaties, die zich wijdden aan zorg voor zieken, onderwijs en andere maatschappelijke noden.

Vanaf de twaalfde, dertiende eeuw maakte een bonte verscheidenheid aan lekenbewegingen opgang binnen de kerk. Wat deze bewegingen met elkaar deelden, was het verlangen om terug te

JAKOB VAN DER BEEK: Ik gun ons wat verwarring

Toen ik mijn professie deed als lekendominicaan heb ik mezelf beloofd me in te zetten voor een gemeenschap die mensen ontvangt zoals ze zijn. Dat is nog steeds mijn leidraad, ook al is niet alles koek en ei. Maar het gaat mij steeds opnieuw om de dominicaanse vraag waar God te vinden is. Dat maakt me op een diepere manier nieuwsgierig naar wat en wie er op mijn pad komt. Die houding is mijn basis geworden om mensen tegemoet te treden, ook in mijn werk als psychiatrisch verpleegkundige. Ook mensen die psychisch ziek of beschadigd zijn, voelen het of je open staat voor hen, of dat je al een oordeel hebt. Ik word geen deel meer van hun conflicten. Ik kan naast hen staan en hen helpen zich iets veiliger te voelen. Ik vertrouw er inmiddels op dat ik de juiste woorden vind – of dat er een grap ontstaat die ruimte maakt.

Jakob van der Beek (1952) werkte tot zijn pensionering als psychiatrisch verpleegkundige. Daarnaast is hij actief in het dominicanenklooster in Zwolle. Deze bijdrage komt uit de brochure ‘Geef het door’.

keren naar 'de eenvoud van het Evangelie'. Vanaf het ontstaan van de Orde van de Predikers voelden leken zich tot haar aangetrokken.

De zevende Magister van de Orde, de Spanjaard Munio de Zamora, zal de eerste zijn die een eigen statuut geeft aan deze leken door voor hen in 1285 *de Regel van de broeders en zusters van de boetvaardigheid van St. Dominicus* af te kondigen. Vanaf het einde van de vijftiende eeuw worden de dominicaanse leken aangeduid als 'Derde Orde'. De DLN die is opgericht in 1999, is daar een opvolger van.

Predikbroeders en -zusters in Nederland

Het eerste klooster van de dominicanen in wat nu Nederland is, werd in 1232 in Utrecht gesticht. Bij de oprichting in 1515 van de 'Nederduitse ordesprovincie' telde ons land dertien dominicanenkloosters. In de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was alleen het calvinisme in het openbaar toegelaten. Tussen 1574 en 1600 werden de broeders van elf van de dertien kloosters in Nederland verdreven of gedwongen over te gaan naar de Reformatie. In Den Bosch bleef een klooster tot 1629. Van de kloosters in het huidige Nederland bleef alleen Maastricht bestaan, tot de Franse Revolutie eind achttiende eeuw. In de Middeleeuwen kenden onze contreien negen kloosters van zusters monialen. De Beeldenstorm van 1566 maakte aan het bestaan van de meeste van deze kloosters een einde.

Ten tijde van de Republiek bleven dominicanen nog wel aanwezig als zielzorger in de zogeheten staties (schuilkerken). De Grondwet van 1848 bracht een scheiding van kerk en staat. Van dan af konden de Nederlandse rooms-katholieken hun geloof in vrijheid belijden. Er brak voor de Nederlandse predikbroeders en -zusters een eeuw van grote bloei aan. De dominicanen stichtten nieuwe, grote kloosters in Huissen (1858), Zwolle (1901) en Nijmegen (1932). Vandaaruit droegen zij via onder andere onderwijs, theologiebeoefening en media hun steen bij aan de 'katholieke emancipatie'. Tegelijkertijd bedienden zij her en der in Nederland een vijftiental parochies. Ook sloegen ze hun vleugels uit naar 'de missie': de Nederlandse Antillen, Puerto Rico en Zuid-Afrika. In de negentiende eeuw zagen ook een aantal dominicaanse zustercongregaties het licht. De zusters zetten zich met name in voor onderwijs, verpleging en jeugdzorg.

Voedingsbodem voor leken

Met het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) begint voor de dominicaanse beweging in Nederland een nieuwe periode in de geschiedenis. Tussen pakweg 1965 en 2000 nam het aantal dominicanen af van zeshonderd naar honderd. Het werd allengs moeilijker in de behoefte aan parochiepastores te voorzien. De missiegebieden van weleer werden afgestoten. Toch was het in deze periode zeker niet alleen maar kommer en kwel. Karakteristiek voor deze periode was volgens Marit Monteiro, auteur van het lijvige geschiedwerk *Gods predikers. Dominicanen in Nederland, 1795-2000*, 'het zoeken naar vrije ruimte'. Dit zoeken kreeg onder meer gestalte in een engagement met religieuze en maatschappelijke 'vernieuwingsbewegingen'. Ook legden dominicaanse broeders en zusters – die eveneens met een sterke afname van het ledental en met vergrijzing te maken kregen – zich energiek toe op het vormingswerk (met name in het vormingscentrum in Huissen) en op het zogeheten toerustingswerk: theologische en Bijbelse vorming van lekenkader in parochies. Dit toerustingswerk vormt een van de voedingsbodems voor het ontstaan van de DLN.

Tussen 1994 en 2014 traden geen nieuwe broeders in de Nederlandse provincie in. Sindsdien is er weer sprake van een bescheiden aantal intredingen. (Dit geldt in mindere mate ook voor de zustercongregaties). In 2022 besloten de dominicanen in Nederland en België tot een fusie. Sindsdien maken de Nederlandse broeders deel uit van de Provincie van Sint-Thomas van Aquino. De DLN en de lekengemeenschappen in Nederlands- en Franstalig België vormen sindsdien met elkaar een provinciaal verband. In 2023 hielden de lekendominicanen uit de beide landen hun eerste provinciale lekenkapittel en kozen zij voor het eerst een overkoepelend bestuur: de Provinciale Lekenraad.

4. Verder lezen

Voor wie meer wil lezen over Sint Dominicus en zijn beweging volgen hier enkele leestips:

Guus Bary e.a. (red.): De weg van Dominicus
(Valkhof Pers, 2004, 163 blz.)

Bevat hoofdstukken over Dominicus, Thomas van Aquino en Edward Schillebeeckx, Meister Eckhart, en de dominicaanse beweging in Nederland in de twintigste eeuw.

Arjan Broers: Leven met Dominicus
(Meinema, 2013, 95 blz.)

Journalist en webmaster www.dominicanen.nl bespreekt 'zeven kenmerken' die bij de dominicaanse levenshouding horen en gaat daarover in gesprek met dominicanen, dominicanessen en lekendominicanen.

Stephan van Erp & Annemie Deckers (red.): Godsverbondenheid (Halewijn, 2020, 144 blz.)
Spirituele portretten van dominicanen uit de dertiende en veertiende eeuw (o.a. Dominicus, Thomas van Aquino, Eckhart, Catharina van Siena).

Paul Murray: De nieuwe wijn van de dominicaanse spiritualiteit (Uitgeverij Averbode, 2019, 204 blz.)
Ierse predikbroeder belicht de dominicaanse traditie. Deze was niet alleen 'erudiet en intellectueel', maar ook 'apostolisch, uitbundig, evangelisch, durvend, mystiek en krachtig'.

Timothy Radcliffe: Vrienden van God
(Lannoo, 2002, 119 blz.)

De Engelsman Timothy Radcliffe was van 1991 tot 2001 magister-generaal van de Orde van de Predikers. Hij maakte binnen en buiten de Orde grote indruk als begeistertend en vrijmoedig vertolker van de christelijke traditie. Zo ook in dit interviewboek.

Lucette Verboven: Ongewone wegen
(Pelckmans/Adveniat, 2012, 232 blz.)

Achttien dominicaanse vrouwen en mannen, verspreid over de hele wereld en werkzaam op velerlei gebied, vertellen in dit interviewboek hoe zij gestalte geven aan hun roeping.

Holkje van der Veer: Verlangen als antwoord
(Ten Have, 2013, 183 blz.)

Holkje van der Veer was vanaf 1996 tot haar overlijden in 2022 dominicaanse. In dit autobiografische boek schetst zij op persoonlijke wijze haar levensweg en gaat zij in op dominicaanse thema's als waarheid, contemplatie, leren, gebed en gemeenschapsleven.

Digitaal

Nieuws, bezinningsteksten en artikelen over de geschiedenis en spiritualiteit van de Orde van de Predikers zijn vanaf april 2024 te vinden op de website van de Belgisch-Nederlandse provincie, www.dominicanen.org. Wie op de hoogte wil blijven van de actualiteit, kan zich abonneren op de nieuwsbrief van deze site.

